

NÂNG CAO TRÁCH NHIỆM CỦA HỌC VIÊN TRONG HỌC TẬP MÔN TÁC CHIẾN ĐIỆN TỬ Ở CÁC NHÀ TRƯỜNG QUÂN ĐỘI HIỆN NAY

Trần Đỗ Đức Định

Khoa Quân sự chung, Trường Sĩ quan Chính trị

Tóm tắt: Trong bối cảnh chiến tranh hiện đại gắn với sự phát triển mạnh mẽ của không gian điện tử, môn Tác chiến điện tử giữ vai trò quan trọng trong đào tạo sĩ quan quân đội. Bài báo làm rõ khái niệm và ý nghĩa của trách nhiệm học tập đối với học viên, phân tích thực trạng và các yếu tố ảnh hưởng đến ý thức học tập môn học này. Trên cơ sở đó, tác giả đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao trách nhiệm học tập của học viên như: nâng cao nhận thức, đổi mới phương pháp giảng dạy, rèn luyện năng lực tự học, xây dựng môi trường học tập tích cực và đổi mới kiểm tra, đánh giá. Những giải pháp này góp phần nâng cao chất lượng đào tạo trong các nhà trường quân đội hiện nay.

Từ khóa: Trách nhiệm học tập; học viên quân đội; tác chiến điện tử; phương pháp giảng dạy; tự học; giáo dục quân sự

ENHANCED STUDENT RESPONSIBILITY IN LEARNING ELECTRONIC WAR IN CURRENT MILITARY SCHOOLS

Abstract: In the context of modern warfare associated with the rapid development of the electromagnetic space, Electronic Warfare plays a crucial role in the training of military officers. This article clarifies the concept and significance of learning responsibility for students, analyzes the current situation and factors affecting the learning attitude towards this subject. Based on this, the author proposes several solutions to enhance student learning responsibility, such as: raising awareness, innovating teaching methods, cultivating self-learning abilities, building a positive learning environment, and innovating testing and evaluation. These solutions contribute to improving the quality of training in military schools today.

Keywords: Learning responsibility; military students; electronic warfare; teaching methods; self-study; military education.

Nhận bài: 20/04/2026

Phản biện: 21/05/2026

Duyệt đăng: 26/05/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư phát triển mạnh mẽ, chiến tranh hiện đại đang có những biến đổi sâu sắc cả về phương thức tiến hành, lực lượng tham gia và phương tiện tác chiến. Một trong những đặc điểm nổi bật của chiến tranh hiện đại là sự gia tăng vai trò của không gian điện tử, nơi diễn ra các hoạt động trinh sát, chế áp, gây nhiễu, bảo vệ thông tin và đấu tranh điện tử giữa các bên tham chiến. Thực tiễn các cuộc xung đột quân sự gần đây trên thế giới cho thấy tác chiến điện tử đã trở thành một bộ phận không thể tách rời của hoạt động quân sự, có ảnh hưởng trực tiếp đến hiệu quả chỉ huy, hiệp đồng và bảo đảm chiến đấu.

Đối với các nhà trường quân đội, môn Tác chiến điện tử giữ vai trò quan trọng trong việc trang bị cho học viên những tri thức cơ bản về môi trường điện tử, các hình thức tác chiến điện tử, biện pháp phòng chống chế áp điện tử và khả năng vận dụng kiến thức vào thực tiễn công tác quân sự sau này. Tuy nhiên, đây là môn học có nội dung tương đối mới, tính khái quát và trừu tượng cao, đòi hỏi người học phải có năng lực tư duy, khả năng liên hệ thực tiễn và tinh thần tự học tích cực. Trong khi đó, thực tế cho thấy vẫn còn một bộ phận học viên chưa nhận thức đầy đủ ý nghĩa của môn học, còn biểu hiện học tập thụ động, học đối phó hoặc thiếu chủ động trong nghiên cứu tài liệu.

Chất lượng đào tạo không chỉ phụ thuộc vào chương trình, nội dung, đội ngũ giảng viên hay cơ sở vật chất mà còn phụ thuộc rất lớn vào ý thức, thái độ và trách nhiệm học tập của người học. Vì vậy, nghiên cứu các giải pháp nâng cao trách nhiệm của học viên trong học tập môn Tác chiến điện tử có ý nghĩa quan trọng, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục - đào tạo ở các nhà trường quân đội hiện nay.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Trách nhiệm học tập của học viên và ý nghĩa đối với việc học tập môn Tác chiến điện tử

Trách nhiệm học tập là sự tự giác, chủ động và tích cực của người học trong quá trình chiếm lĩnh tri thức, rèn luyện kỹ năng và hoàn thiện phẩm chất nghề nghiệp. Đó không chỉ là việc chấp hành các quy định học tập mà còn thể hiện ở động cơ học tập đúng đắn, ý thức tự nghiên cứu, khả năng tự quản lý hoạt động học tập và tinh thần khắc phục khó khăn để hoàn thành nhiệm vụ học tập.

Đối với học viên các nhà trường quân đội, trách nhiệm học tập còn gắn liền với trách nhiệm nghề nghiệp của người sĩ quan tương lai. Những tri thức tiếp thu được trong quá trình đào tạo sẽ là cơ sở trực tiếp để thực hiện chức trách chỉ huy, quản lý, huấn luyện và tổ chức các hoạt động quân sự tại đơn vị sau khi ra trường. Vì vậy, học tập

không chỉ nhằm đạt kết quả thi cử mà còn là quá trình chuẩn bị năng lực thực hiện nhiệm vụ quân sự trong tương lai.

Môn Tác chiến điện tử có những đặc điểm riêng khiến yêu cầu về trách nhiệm học tập của học viên trở nên đặc biệt quan trọng. Nội dung môn học bao gồm nhiều kiến thức liên quan đến môi trường điện tử, hệ thống thông tin liên lạc, hoạt động trinh sát điện tử, gây nhiễu điện tử, bảo vệ điện tử và các biện pháp đối kháng điện tử. Đây là những nội dung có tính tích hợp cao, đòi hỏi người học phải biết vận dụng kiến thức từ nhiều lĩnh vực khác nhau để phân tích và giải quyết các tình huống quân sự cụ thể.

Nếu học viên thiếu tinh thần trách nhiệm, chỉ học thuộc lòng hoặc học để đối phó với các kỳ kiểm tra thì rất khó nắm vững bản chất của các hiện tượng, nguyên lý và biện pháp tác chiến điện tử. Ngược lại, khi có trách nhiệm học tập cao, người học sẽ chủ động nghiên cứu, tìm tòi, liên hệ kiến thức với thực tiễn chiến đấu, từ đó nâng cao khả năng tư duy quân sự và năng lực vận dụng kiến thức vào thực tiễn.

2.2. Thực trạng và những yếu tố ảnh hưởng đến trách nhiệm học tập môn Tác chiến điện tử của học viên

Thực tiễn giảng dạy cho thấy phần lớn học viên đều có ý thức học tập tốt, chấp hành nghiêm nề nếp học tập và tích cực tham gia các hoạt động trên lớp. Tuy nhiên, vẫn còn một số học viên chưa thực sự phát huy đầy đủ vai trò chủ thể trong quá trình học tập.

Một số học viên chưa nhận thức đầy đủ vị trí, vai trò của môn học đối với nhiệm vụ quân sự trong tương lai. Do đặc điểm môn học mang tính lý luận và kỹ thuật tương đối cao nên một số người học cho rằng kiến thức tác chiến điện tử ít liên quan trực tiếp đến cương vị công tác sau này. Từ đó xuất hiện tâm lý học để đủ điều kiện qua môn thay vì học để vận dụng.

Bên cạnh đó, thói quen học tập thụ động vẫn còn tồn tại ở một bộ phận học viên. Nhiều đồng chí chủ yếu tiếp thu kiến thức thông qua bài giảng trên lớp mà chưa dành thời gian thích đáng cho việc nghiên cứu tài liệu, chuẩn bị bài hoặc tự học sau giờ lên lớp. Điều này dẫn đến tình trạng ghi nhớ kiến thức thiếu hệ thống, khả năng vận dụng còn hạn chế và nhanh quên sau khi kết thúc học phần.

Ngoài ra, trách nhiệm học tập của học viên còn chịu tác động bởi nhiều yếu tố như phương

pháp giảng dạy của giảng viên, môi trường học tập của đơn vị quản lý học viên, công tác kiểm tra đánh giá, sự phát triển của khoa học công nghệ cũng như đặc điểm tâm lý cá nhân của người học. Những yếu tố này có mối quan hệ chặt chẽ, tác động qua lại và ảnh hưởng trực tiếp đến động cơ, thái độ cũng như kết quả học tập của học viên.

2.3. Một số giải pháp nâng cao trách nhiệm của học viên trong học tập môn Tác chiến điện tử

Một là, nâng cao nhận thức và xây dựng động cơ học tập đúng đắn cho học viên

Đây là giải pháp có ý nghĩa nền tảng. Giảng viên cần giúp học viên nhận thức rõ vị trí, vai trò của tác chiến điện tử trong chiến tranh hiện đại và mối liên hệ giữa kiến thức môn học với chức trách của người sĩ quan sau này. Thông qua các bài giảng, các tình huống thực tiễn và những ví dụ từ các cuộc xung đột hiện đại, học viên cần thấy rõ tác động của tác chiến điện tử đối với hoạt động chỉ huy, hiệp đồng và bảo đảm chiến đấu.

Khi người học hiểu rằng những tri thức được trang bị hôm nay sẽ ảnh hưởng trực tiếp đến hiệu quả thực hiện nhiệm vụ trong tương lai, họ sẽ hình thành động cơ học tập tích cực và trách nhiệm học tập bền vững hơn.

Hai là, đổi mới phương pháp giảng dạy theo hướng phát huy tính tích cực, chủ động của học viên

Trách nhiệm học tập không thể được hình thành chỉ bằng các biện pháp hành chính hay những lời nhắc nhở đơn thuần mà cần được nuôi dưỡng thông qua quá trình tổ chức hoạt động học tập.

Giảng viên cần tăng cường sử dụng các phương pháp dạy học tích cực như dạy học theo tình huống, dạy học nêu vấn đề, thảo luận nhóm, nghiên cứu trường hợp, mô phỏng chiến thuật và ứng dụng công nghệ thông tin trong giảng dạy. Việc đặt học viên vào các tình huống tác chiến giả định sẽ buộc họ phải suy nghĩ, phân tích và vận dụng kiến thức thay vì chỉ ghi nhớ một cách máy móc.

Đồng thời, cần tăng cường liên hệ thực tiễn chiến tranh hiện đại, cập nhật những thành tựu mới trong lĩnh vực tác chiến điện tử để nâng cao tính hấp dẫn và sức thuyết phục của bài giảng.

Ba là, rèn luyện phương pháp tự học và năng lực tự nghiên cứu cho học viên

Trong điều kiện khoa học quân sự phát triển nhanh chóng, kiến thức được trang bị trong nhà trường chỉ là nền tảng ban đầu. Vì vậy, hình thành năng lực tự học cho học viên có ý nghĩa đặc biệt quan trọng.

Giảng viên cần hướng dẫn học viên phương pháp đọc tài liệu chuyên ngành, phương pháp ghi chép khoa học, xây dựng sơ đồ tư duy, hệ thống hóa kiến thức và liên hệ lý luận với thực tiễn. Đồng thời, cần giao các nhiệm vụ nghiên cứu phù hợp để học viên từng bước hình thành thói quen tự học, tự nghiên cứu và tự giải quyết vấn đề.

Khi có phương pháp học tập đúng đắn, học viên sẽ chủ động hơn trong tiếp cận tri thức, từ đó nâng cao trách nhiệm đối với quá trình học tập của bản thân.

Bốn là, xây dựng môi trường học tập tích cực trong đơn vị quản lý học viên

Môi trường học tập có ảnh hưởng rất lớn đến ý thức và hành vi của mỗi cá nhân. Các đơn vị quản lý học viên cần duy trì nghiêm nền nếp học tập, giờ tự học và các hoạt động học thuật; phát huy vai trò của cán bộ quản lý, cán bộ lớp, tổ học tập và các tổ chức quần chúng trong việc xây dựng phong trào thi đua học tập.

Cần tạo điều kiện để học viên trao đổi kinh nghiệm học tập, hỗ trợ lẫn nhau trong nghiên cứu tài liệu và giải quyết những nội dung khó. Một môi trường học tập tích cực sẽ góp phần hình thành tinh thần trách nhiệm, ý thức tự giác và khát vọng vươn lên trong học tập của mỗi học viên.

Năm là, đổi mới công tác kiểm tra, đánh giá kết quả học tập

Kiểm tra, đánh giá vừa là công cụ đo lường kết quả học tập, vừa là biện pháp định hướng hoạt động học tập của học viên. Do đó, cần đổi mới nội dung và hình thức kiểm tra theo hướng đánh giá năng lực vận dụng kiến thức thay vì chỉ kiểm tra khả năng ghi nhớ.

Các câu hỏi, bài tập cần tăng cường yêu cầu phân tích, xử lý tình huống, đề xuất biện pháp và vận dụng kiến thức vào thực tiễn. Đồng thời, cần coi trọng đánh giá quá trình thông qua mức độ chuẩn bị bài, tinh thần tham gia thảo luận, kết quả thực hiện nhiệm vụ học tập và ý thức tự học của học viên.

Thông qua cơ chế đánh giá khoa học và thực chất, trách nhiệm học tập của người học sẽ được củng cố và phát triển bền vững.

III. KẾT LUẬN

Nâng cao trách nhiệm của học viên trong học tập môn Tác chiến điện tử là yêu cầu khách quan, đồng thời là một trong những nhân tố quyết định chất lượng đào tạo ở các nhà trường quân đội hiện nay. Trách nhiệm học tập không chỉ thể hiện ở ý thức chấp hành nền nếp học tập mà còn phản ánh động cơ học tập, tinh thần tự giác, khả năng tự nghiên cứu và khát vọng hoàn thiện bản thân của người học.

Để nâng cao trách nhiệm học tập của học viên cần triển khai đồng bộ nhiều giải pháp, từ nâng cao nhận thức, xây dựng động cơ học tập đúng đắn, đổi mới phương pháp giảng dạy, rèn luyện phương pháp tự học đến xây dựng môi trường học tập tích cực và đổi mới công tác kiểm tra, đánh giá. Khi học viên thực sự trở thành chủ thể tích cực của quá trình đào tạo, môn Tác chiến điện tử sẽ phát huy tốt vai trò trang bị tri thức, hình thành năng lực tư duy quân sự và góp phần đào tạo đội ngũ sĩ quan có phẩm chất, năng lực đáp ứng yêu cầu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại trong tình hình mới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Bộ Quốc phòng (2024), Chiến lược phát triển giáo dục và đào tạo trong Quân đội giai đoạn 2021–2030, tầm nhìn đến năm 2045, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội.

Ban Chấp hành Trung ương Đảng (2013), Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo.

Bộ Giáo dục và Đào tạo (2023), Giáo dục đại học trong bối cảnh chuyển đổi số, Nxb Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.

Bộ Tổng Tham mưu (2022), Giáo trình Tác chiến điện tử, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội.

Võ Văn Tuấn (2021), “Phát huy tính tích cực, chủ động của người học trong các nhà trường quân đội”, Tạp chí Giáo dục lý luận quân sự, số 6, tr. 45–49.